

Sisällys

Johdanto 13

Ensimmäinen osa. Maailman pohjoisin luostari

Vanhoina aikoina eli maan päällä pyhä mies, joka oli suuri taistelija 31

Pyhittäjä Trifon saamelaisten mailla 37

Kolmannen Rooman asialla? Pohjolan valistajat venäläisten kuvauksissa 51

Feodorit Kuolalaisen ja Trifonin yhteistyö 53

Pyhiinvaellusoppaat 59

Toinen osa. Petsamon luostari Suomen vallan alla

Hyvä on olla Taaborilla 65

Petsamo siirtyy Suomen hallintoon 72

Luostari mullistusten kourissa 81

Suomalaiskuvaukset Petsamon isännyydestä 99

Kapinamielen sytykkeitä 103

Siirtymäkausi ja sopeutuminen 110

Luostarinjohtaja Paisin aika 114

Nikkelidiplomatia, vakoilu ja tunnelmien kiristyminen 136

Neuvostoliitto valmistautuu hyökkäykseen 142

Paluu poltettuun Petsamoon 153

Kolmas osa. Isä Paisin viimeiset vaiheet ja luostarin tuho

Mutta joskus joutuu olemaan myös Golgatalla 169

Tapaus Rjabov 174

Kuulustelut alkavat Petsamon luostarissa 179

Syytetty pappismunkki Paisin kuulustelut jatkuvat
Krestyssä 202
Raskauttava todistusaineisto 213
Syytekirjelmä ja syytetyn puheenvuorot 218
Kuuliaisuusveli Feodor Abrosimovin tapaus 226
Koltat rajan pinnassa 234
Sotien välinen aika Petsamossa 237
Huviretki Petsamosta Murmanskiin 246
Petsamon ratkaisutaistelut ja luostarin tuho 253

Neljäs osa. Sotien jälkeen

Voiton kauan vaiettu hinta 259
Rajantakainen ”Toinen Suomi” 275
Mitä Suomessa ja Neuvostoliitossa tiedettiin? 280
Hänen ainut tuomarinsa on Kristus 287
Sanokaa ääneen, lastenlasten tähden 293

Epilogi 295

Kiitokset 299
Henkilöt 301
Viitteet 304
Lähteet 313